

ВІДГУК

офіційного опонента **Рогольської Оксани Олександрівни**

про дисертаційну роботу

Кушнір Аліни Сергіївни

на тему: «**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ЗАСТОСУВАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ У
ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**»

на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 015 – професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність і доцільність дослідження. Надшвидкий розвиток інформаційних технологій визначив глибинні, змістові перетворення в усіх сферах життєдіяльності людини. Нині інформаційне суспільство зазнає еволюційних трансформацій і переходить до суспільства знань або smart-суспільства, у якому сукупність використання технічних засобів, сервісів та Інтернету приводить до якісних змін у взаємодії суб'єктів, дозволяє отримувати нові соціальні, економічні та інші переваги для кращого життя. Відтак на часі переосмислення пріоритетів вищої педагогічної освіти України, необхідність парадигмального зсуву в розумінні мети, завдань, змісту, шляхів її організації та реалізації, оскільки smart-суспільство чекає на педагога нової генерації з розвиненим креативним, інноваційним мисленням, здатного до використання smart-технологій та до роботи в новій smart-школі.

Вивчення дисертації дає підстави стверджувати, що робота є закономірною і своєчасною реакцією на сучасні вимоги до підготовки висококваліфікованих викладачів і має вагомe значення для теорії і практики професійної освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри педагогіки і професійної освіти «Теоретико-методичні засади формування загальнопедагогічної компетентності сучасного вчителя в контексті становлення європейського

простору вищої освіти» (ДР № 0115U002571), кафедри інноваційних інформаційних технологій в освіті «Підготовка майбутніх учителів в інформаційно-освітньому середовищі педагогічного університету». Тема дисертації затверджена вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол №5 від 26.10.2016 р.) і узгоджена у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол №2 від 28.03.2017 р.).

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Варто зазначити, що актуальність досліджуваної проблеми, її методологічна і теоретична основа одержали в дисертації Кушнір Аліни Сергіївни належне обґрунтування, аргументацію і конкретизацію. На основі критичного аналізу теоретичних джерел дисертантка окреслила коло питань, що потребують наукового розв'язання. Коротко, чітко й лаконічно сформульовано мету, об'єкт, предмет та завдання дослідження. Обґрунтованість і достовірність одержаних результатів підтверджується використанням комплексу теоретичних, емпіричних, експериментальних та статистичних методів дослідження, результатами чітко спланованої дослідно-експериментальної перевірки впродовж 2013-2020 років, оброблення результатів якої здійснювалася за допомогою методів математичної статистики.

Ретельний аналіз джерельної бази дозволив: проаналізувати сутність професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей; теоретично узагальнити досвід застосування Smart-технологій в освіті; уточнити компоненти, критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій; визначити, обґрунтувати педагогічні умови, розробити модель підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій у професійній діяльності; розробити дидактичні матеріали та укласти методичні рекомендації для керівників, викладачів, студентів закладів вищої освіти

щодо підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до використання Smart-технологій у професійній діяльності.

Успішне розв'язання поставлених завдань зумовило новизну і практичне значення дисертаційної роботи.

Характеризуючи дисертаційну роботу Кушнір Аліни Сергіївни з позицій вперше отриманих найбільш суттєвих наукових результатів відзначимо:

1. Виокремлені та обґрунтовані педагогічні умови підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій у професійній діяльності, а саме: *підвищення пізнавального інтересу майбутніх учителів-філологів до застосування Smart-технологій; розвиток когнітивних здібностей студентів із використанням онлайн-квестів з елементами гейміфікації; апробування студентами Smart-технологій у процесі педагогічної практики;*

2. Розроблену модель формування готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до використання Smart-технологій у професійній діяльності;

3. Визначені компоненти (*мотиваційно-цільовий, когнітивний та рефлексивний*), критерії (*мотиваційний, когнітивний та рефлексивний*), показники та рівні (*високий, середній, низький*) готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій у професійній діяльності.

Робота чітко структурована та грамотно оформлена відповідно до наказу №40 від 12.01.2017 р. Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (в кінці кожного розділу основної частини дисертації), додатків. Структура роботи відповідає меті дослідження й вирішуванню у ньому завданням. Виклад матеріалу є повним і послідовним: у всіх підрозділах підсумовується представлений матеріал; кожний розділ завершують висновки; у кінці кожного розділу представлено список використаних джерел, а також праці здобувача, в яких висвітлено результати

дослідження.

Практичне значення дисертаційної роботи не викликає заперечення полягає у розробленні та впровадженні в освітній процес системи вправ та онлайн-квестів («Christmas Quest», «Travelix»), створених за допомогою інструментів Smart-технологій; здійсненні авторського розподілу інструментів Smart-технологій на групи; створенні блогу і розробленні фрагменту програми педагогічної практики для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література); укладенні методичних рекомендацій та розробленні дидактичних матеріалів для викладачів і студентів ЗВО, що можуть використовуватися в освітньому процесі для підвищення ефективності й якості підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій у професійній діяльності.

Основні положення дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Бердянського державного педагогічного університету, Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти, про що свідчать відповідні довідки.

У першому розділі «Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів-філологів до застосування Smart-технологій» авторка розкриває сутність професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів-філологів та тлумачить професійну підготовку майбутнього вчителя-філолога як спеціально організований процес набуття професійних знань, умінь і навичок трудового досвіду й норм поведінки та розвитку соціально-значущих і професійно-особистісних якостей, зокрема адаптивності до використання Smart-технологій, що сприяє формуванню готовності до діяльності у межах філологічної спеціальності; аналізує базові поняття дослідження: «Smart-суспільство», «Smart-освіта», «Smart-університет», «Smart-навчання», окреслює переваги

та недоліки впровадження Smart-технологій в освітній процес підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей; пропонує авторський розподіл інструментів Smart-технологій на групи (*Smart response, Smart store, Smart trainer, Smart interaction*); визначає компонентну структуру (*мотиваційно-цільовий, когнітивний, рефлексивний*), критерії (*мотиваційний, когнітивний, рефлексивний*), показники та рівні (*низький, середній, високий*) готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій у професійній діяльності; наголошує, що готовність майбутніх учителів-філологів до застосування Smart-технологій у професійній діяльності розглядається як сукупність мотиваційно-цільового, когнітивного та рефлексивного компонентів.

У другому розділі дисертаційного дослідження «Педагогічні умови і модель підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій у професійній діяльності» авторкою спроектовано модель підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій у професійній діяльності, яка складається з *цільового, змістово-діяльнісного, діагностичного та результативного блоків*; визначено й обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій у професійній діяльності (*підвищення пізнавального інтересу майбутніх учителів-філологів до застосування Smart-технологій; розвиток когнітивних здібностей студентів із використанням онлайн-квестів з елементами гейміфікації; апробування студентами Smart-технологій у процесі педагогічної практики*) упровадження та дотримання яких дозволило вдосконалити освітній процес, підвищити пізнавальний інтерес студентів, стимулювати їхню пізнавальну активність, апробувати Smart-технології під час самостійного проведення навчальних занять з учнями.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка педагогічних умов і моделі підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до

застосування Smart-технологій у професійній діяльності» дослідниця розкриває мету, завдання й етапи проведення дослідно-експериментальної роботи.

На основі аналізу діагностичних матеріалів та експертних оцінок авторка відзначає недостатній рівень готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій у професійній діяльності, що зумовлено відсутністю моделі та науково обгрунтованих педагогічних умов їх підготовки. Аналіз та узагальнення експериментальних даних дали змогу стверджувати, що позитивні зміни відбулися шляхом упровадження моделі та реалізації у процесі навчання запропонованих педагогічних умов.

Достовірність теоретичних положень та практичних результатів дисертаційного дослідження Кушнір Аліни Сергіївни досягається не лише теоретичними методами, а й завдяки констатувальному та формувальному етапам педагогічного експерименту і математичній обробці одержаних даних на узагальнювальному етапі дослідження. Досить ретельно авторкою дослідження сплановано й організовано усі етапи експерименту. Кількісний аналіз результатів експериментальних даних наочно проілюстровано у вигляді таблиць, рисунків і графіків. Все це засвідчує належний рівень володіння сучасними методами науково-педагогічних досліджень та дозволяє зробити висновок, що теоретичні положення і практичні результати дослідження є логічними й переконливими.

Узагальнені результати дослідження підтвердили правомірність висунутої авторкою дисертаційної роботи гіпотези про те, що підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій у професійній діяльності буде більш ефективною за дотримання таких педагогічних умов: підвищення пізнавального інтересу майбутніх учителів-філологів до застосування Smart-технологій; розвиток когнітивних здібностей студентів із використанням онлайн-квестів з елементами гейміфікації; апробування студентами Smart-технологій у процесі педагогічної практики.

Основні положення та результати дослідження висвітлено в 26 публікаціях, із них: 1 колективна монографія, 5 статей у провідних наукових фахових виданнях України, 4 – у наукових вітчизняних і міжнародних виданнях; 3 тези доповіді (із них 2 – у міжнародних виданнях); 1 методичні рекомендації.

Незаперечною цінністю виконаної роботи є додатки на 92 сторінках, які гармонійно доповнюють текст дисертації розробленими та узагальненими автором матеріалами: тестами, вправами, та покроковими інструкціями щодо створення та виконання інтерактивних вправ в різноманітних онлайн-сервісах та порталах (*Kahoot, Learning Apps, Quizlet, Lyricstraining тощо*), квестами («Подорож» «Різдвяний»), таблицями, анкетами, інтерактивними завданнями тощо, які покращують сприйняття наведених у тексті матеріалів.

Поряд із незаперечною теоретичною та практичною цінністю дисертаційної роботи Кушнір Аліни Сергіївни вважаємо за доцільне звернути увагу на певні недоліки та висловити деякі побажання.

1. У третьому завданні дослідження дисертантка ставить за мету уточнити компоненти, критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій у професійній діяльності, однак в науковій новизні компоненти, критерії, показники та рівні готовності представлено одразу в трьох рубриках: вперше, уточнено та подальшого розвитку набули.

2. У підпункті 1.1 першого розділу дисертації авторка багато уваги приділяє загальновідомим поняттям «підготовка» та «професійна підготовка». На нашу думку, слід було одразу перейти до розкриття сутності професійної підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей, схарактеризувати особливості їхньої професійної діяльності, окреслити вимоги, які smart-суспільство ставить до учителів нової генерації.

3. На нашу думку, у структурі готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій доцільно

було б виокремити комунікативно-діяльнісний компонент, який би враховував виконання певних дій майбутніх учителів філологічних спеціальностей необхідних для упровадження Smart-технологій в освітній процес з огляду на специфіку вивчення предмета, а саме: уміння добирати оптимальні методи, прийоми навчання, форми роботи тощо.

4. Відзначаючи позитивно розроблену авторкою модель підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій у професійній діяльності хочемо зауважити, що авторці слід було виокремити теоретико-методологічний блок, в якому представити методологічні підходи та принципи. Принципи підготовки теж варто було б розділити на загальнодидактичні та специфічні, а у змістово-діяльнісному блоці слід було представити дисципліни, під час яких здійснювалася підготовка. Щодо результату підготовки, в результативному блоці автору слід було вказати позитивну динаміку у формуванні готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій у професійній діяльності.

5. У змістово-діяльнісному блоці моделі виокремлено методи та методичні прийоми, які, на думку авторки, є найбільш дієвими у підготовці майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій, окрім використання різноманітних онлайн-сервісів, онлайн-квестів з елементами гейміфікації та сторітеллінгу, які детально схарактеризовано в дисертації, авторка виокремлює метод проектів, рольові ігри, аналіз відео ситуацій, навчальні дискусії тощо. На нашу думку, в додатках варто було навести приклади проектів, рольових ігор, тем навчальних дискусій, які були використані у підготовці майбутніх учителів філологічних спеціальностей.

Указані зауваження та побажання в жодному разі не применшують загальної цінності дисертаційного дослідження. Є підстави стверджувати про наукову зрілість дисертантки, демонстрацію високого рівня структурованості наукового мислення, здатність до системного вивчення різних аспектів

досліджуваних явищ і процесів. Дисертація Кушнір Аліни Сергіївни є цілісним науковим дослідженням, результатом якого є самостійно одержані науково обґрунтовані положення.

Загальний висновок

Аналіз дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць з проблеми дослідження дає підставу зробити **висновок**: дисертація Кушнір Аліни Сергіївни «**Підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей до застосування Smart-технологій у професійній діяльності**» за актуальністю та змістом, обсягом і якістю оформлення, повнотою викладу основних результатів у публікаціях відповідає вимогам п. 10 та п. 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року, а її авторка, Кушнір Аліна Сергіївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 – професійна освіта.

Офіційний опонент:

Доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри практики іноземної мови
та методики викладання

Хмельницького національного університету

О. О. Рогульська

Підпис О. О. Рогульської засвідчено
проректор з науково-педагогічної роботи
кандидат економічних наук

С. А. Матюх